इल्हने सम्यक महोत्सव

The Samayak Festival of Patan

--दरशा नेवामि

इल्हने सम्यक महोत्सव

The Samayak Festival of Patan

च्वमि

दरशा नेवामि

प्रकाशक:

हिराकाजी सुजिका:

नागबहा, यल

प्रकाशक
हिराकाजी सुजिका:
नाग बहा, यल ।

बु. स. २५३१
ने. स. ११०८

मू:- १५।-

मुद्रण :- ॐ प्रिन्टिङ्ग प्रेस, ॐबहाल ।

Ilhane Samyak Mahotsab -
by Darasha Nawami

दोहलपा

थुगु ब:चा धंगु सफू यल देशय् सम्यक थापना
याना थकूपिं भलि भराव थकुजुपिनिगु
धर्मचित्त सुमरण यासें वेक: पिन्त
दोहलपा च्वना

-च्वमि

च्वमिया थःगु खँ

यल देशय् प्रख्यात जुया च्वंगु 'इल्हने सम्यक' बारे छुं छुं खँ सीके बीगु तातुना हे थ्व बःचा धंगु सफू च्वयागु खः । थुके दुग्यंक अध्ययन य येगु खँ मदुसां फयां फछि चिहाकलं कनेगु परम्परा यात कः घाना यंकागु दु । थ्वया न्हापा जूगु सम्यकया प्रारम्भिक अध्ययन यायेगु सुअवसर चू लाःगुया फल हे थ्व सफू खः । न्यादँय छको जक जुइगु जूगुलि छकः निकः जक अध्ययन यायेत हे १० दँ मयाक ई पीमागुलि उगु इलय् थम्हं बी फक्व ई यात कः घाना च्वयागु खः अकें गुलि माःगु खः उलिहे दुमथ्या धाइँपिं नँ दयेफु अकें लिपा हानं हानं जुइगु सम्यकया नियमित अध्ययन याना पुःवंकेगु कुतः पाखे न्ह्या वना च्वनेगु नुगः खँ प्वंका च्वना ।

थूगु बःचा धंगु सफू च्वमिपिनि ल्हातय्‌तक थ्यंकेगु कुतः याना ब्यूम्ह सुहृदय धर्म सेवी भाजु हिराकाजी सुइकाःयात साधुवाद न्ह्यखें व परिचय च्वया ब्यूम्ह भाजु सत्य मोहन जोशी व मयेजु लिण्डायात नं सुभांय् विसें इल्हने सम्यकया संस्थापक पिनिगु धर्म चित्तयात लुमंका दानया महत्वं थःगु जीवन सुधार याना यंकेगु भगवानया महावाणीयात क्वीसं न्ह्याबलें लुमंके फयेमा धकाः आशिका याये । अस्तु

ने सं, ११०८ सिल्ला गाः पञ्चमी ।

—दरशा नेवामि

न्ह्यखँ

थ्व सफू बःचाधंगुहे जूसां थुकी दुने 'सम्यक्' या लिधंसाय् न्ह्यंकातःगु बौद्ध धर्म, दर्शन व संस्कृतिया खँ आयलं क्वातु, आपालं ज्यातु । थुजोगु खँ धंगु झी सकसिनं सयेकासीका थ्वीका तय्‌माःगु ।

खतु नाम हे 'सम्यक्' धका नोंवाना च्वगु दु । थ्व सम्यक् झी पुर्खाजनपिन्स संस्थागत रूपं सुव्यवस्थित यानाः ब्वल्हंकाः झीतः लःल्हाना थकूगु नासो खः । थौं थ्व सम्यक् झीगु जीवित परम्परा जुया न्ह्यानावं च्वंगुजुल ।

शाक्यमुनि भगवान् बुद्धं प्रतिपादित यानाबिज्यागु आर्य अष्टाङ्गिक मार्गय् साँस्कृतिक बसा लायाः वसुन्धारा, तारा, दीपङ्कर, बुद्ध तथागत, बोधिसत्व लोकेश्वर पिन्त झःझः धायेक जात्रा याना इल्हने सम्यक् स्थलय् पूजा फयेकेत बिज्याके माःगु थ्व छगू तःधंगु धार्मिक पर्वोत्सव खः । थुजोगु 'सम्यक्' छक स्वयेजक मात्रं हे तथा थुकी ब्वतीजक कायेमात्रं हे सम्यक् दृष्टि थःपिनिगु जक मखु थःपिं च्वनागु देश 'नेपाः' यागुहे अनुपम गौरव उलाक्यनीगु ।

हानं थ्व सम्यकय् सांस्कृतिक पहःयागु थुलि हःना भःना व थितिरीति व्यावहारिक रूप छ्यलातःगु दु कि थुकी दुने दुहाँवना स्वंम्हेसिनं सर्बत्र 'सम्यक्' याहे समता भावना ल्वीका च्वनी । थ्व सम्यक्यागु दार्शनिक पृष्ठ भूमियागु सूक्ष्म खँ न्ह्यथने धाःसा, सम्यकय् 'बसुन्धारा' यागु सर्वोपरि स्थान दु । वसपोल बसुन्धारा सकलया

जननी । वसपोल वसुन्धारा लायकुलिइ बिज्यात कि अन मुनाच्वंपिं सकल दीपङ्कर, बुद्ध तथागत, वोधिसत्व, लोकेश्वर, तारा आदि सकल देव देवतापिन्सं वसपोलयात अभिवादन याई, अले वसपोलया हे ल्यू ल्यू सकलें मुनाः इल्हने सम्यक् स्थलय् थ्यंक बिज्याइ । सम्यकय् वसुन्धारा-यागु थुजोगु महत्व, सम्मान व उच्चतम स्थान छाय् धंगु न्ह्यसः दयेफु । थ्वयागु लिसः "वसुन्धारा कल्प सूत्र" यागु दर्शनं बिइ । वास्तवय् 'वसुन्धारा' धंम्ह द्यःयात प्रज्ञापरमिता (स्वाभव शून्यता दर्शन) या भावं शक्तिया प्रतीकया रूपे प्रतिनिधित्व याकाः मान्यता बियातःगु जुल । थ्वहे लिधंसाय् यलय् न्यादँय् छक फागुन शुक्ल चौथी कुन्हु सकल सम्यक देव देवतापिन्त निमन्त्रणा यानां न्यायेकेमाःगु महायानी बौद्ध धर्म प्रक्रिया थौंतक बौद्ध जगतय् जक मखु, विश्वय्हे छगू तःधंगु जीवित साँस्कृतिक पर्वोत्सव जुयाच्वन । न्यूजवीक, टाइम आदि नांदंगु पत्रपत्रिकां न्हापा हे नं थ्व सम्यक्यागु सचित्र विवरण थ्वयाः अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रे अभूतपूर्व रूपं प्रचार नं यायेधुंकूगु जुल । थ्व सकसिनं स्यूगुहे खँ खः । आ झीथाय्नं नेपाल टेलिभिजन दयेधुंकल, थ्वया माध्यमं नं थ्व 'सम्यक्' यागु प्रचार प्रसार अवश्यनं जुइ ।

सम्यक् विषयक मेगु खँ थ्व बःचाधंगु सफुतिहे नोंवाकातःगु दु । थ्व सफूया च्वमि भाजु यानाबिथ्यागु कुतः अतिकं समयोपयोगी व प्रशंसनीय जूगु दु ।

यल, बकुंबहा

ने. सं. ११०८ सिल्लागा ५ सत्यमोहन जोशी

An Introducton to Ilhane Samyak Festival

Daya Ratna Shakya (Darashaa) has written a very valuable introduction to the Patan Samyak is a unique festival in the Buddhist world, and holds special interest both for those who wish to understand Buddhism in general or in cross cultural perspective, and especially for those who wish to understand the unique culture and special Buddhist heritage of the Kathmandu valley.

The general nature of Samyak, in Newar Buddhist thought, is an expression of daana or giving. Daana is considered a virtue by all Buddhists and finds expression in many forms, such as the Sanghika daana ceremony giving donations to the monastic community practiced by the Theravaada Buddhists in Sri Lanka. Daana is also one of the six forms of perfection (paaramitaa) taught by Mahaayaana

Buddhism, and is highly regarded and practiced in many ways in every Mahaayaana Buddhist culture from Tibet to Japan. In Newar Buddhism, however, the highest expression of daana takes the unique form of a special ceremony in which living people assume the forms of giant Buddha images which move about to receive the gifts of Buddhists who feel motivated to make a donation. The Buddhist images are themselves the gift donors from earlier generations: and thus the procession of the images forgges an ongoing link between living and dead, ancestors and descendants, past. presesnt and future.

The great Buddha images walk in procession only on special occaions. In Bhaktapur, one can see them at the yearly Panchadaana festival during the month of Gunla in the summer, as well as during their samyak held yearly on ghya caaku sanhu. In Kathmandu there is a special samyak held once every twelve years when the great Buddhas from all over the Kathmandu Valley gather at Swayambhu. and likewise every five years, the great Buddha images from the city of Patan and the communities of the old Patan kingdom come together at Nag Bahal for the famous Ilhane Samyak of Patan.

Daya Ratna Shakya traces the origins of the Patan Samyak back some 700 years, using sources ranging from historical studies and inscriptions to oral tradition. As always, oral tradition provides a rich source of cultural information. For example, the origin of the Patan Samyak is found in the following story.

Once, a very poor man named Bhali Bhadaara began collecting cow chips and storing them in a locked room. One day his wife discovered that the cow chips had turned to gold Because of their new found wealth the husband and wife decided to support religious activities. However they were confused as to whether to be Buddhist or Vaisnavite. They planted a basil seed (Vaisnava) and a camphor seed Buddhist to see which would sprout first, and the camphor sprouted first. Thus they emb-

raced Buddhism and offered obeisance to the samyak sambuddha. Later theyoffered many great Buddha images to all the main viharas of Patan and held great annual daana feasts in Ilhane on the 3rd of the bright fortnight of Phalgun at which they greeted all the Buddhist priests and monks of the kingdom together with the great Buddha images, Wishing to have this tradition remain forever, they donated their funds to establish a permanant religious support group (guthi) for the annual observance of this samyak mahadaana. Later, due to inflation, the guthi cut back the annual observances to once every five years.

Today the Ilhane Samyak is still a large-scale observance involviug elaborate and specific rules for 116 Images. They include images mostly of Dipankara Buddha. along with a number of images of the female Arya Tara.

This book contains a wealth of information about this fascinating and glorious, and we are thankful for Daya Ratna Shakya's dedication to making this information available.

Linda Iltis & Ter Ellingson
University of Washington

इल्हने सम्यक

अदत्त दानेन दरिद्र भावं
दारिद्रय भावेन करोति पापम् ।
पापं च कृत्वा नरके प्रयान्ति
नरका दि मुक्तं पुनरेव पापम् ॥
दरिद्र नासनं दान शीलं दुर्गति नाशनम्,
अज्ञान नाशनं प्रज्ञा भावना भाव नाशनम् ।

अर्थः- ह्ययेकाः खुयागु फलं दरिद्र जुइ । दरिद्र भाव दयेबं पापय् सनी । पापय् सं सं नरक लोक वनी थें तुं नर्कं वयाः व हाकनं पापय् तुं सनी । दानशीलं दरिद्र नं दैमखु दुर्गति नं दैमखु, अज्ञान नं दैमखु भव भावना नं दैमखु ॥

न्ह्यथना :-

एशिया महादेशया तसकं थीगु ज्योति समानह्म महा मानवं मानव मात्रया जीवन सुधार यायेत क्यना बिज्यागु अमूल्य मार्गया मूल सिद्धान्त हे चतुर आर्य सत्य खः । थ मार्ग ह्मसीका दश पारमिता पूर्ण जुइ धु कूपिन्सं आर्य अष्टांगिक मार्ग अनुशरण यानाः स्थविर (थायपा) आजुपिनिगु प्रतीक कथं नेपाःया बौद्ध कलाया इतिहासय् न्यनाच्वंगु

दसि मध्य आजुपिनिगु प्रतिमूर्ति (सम्य द्यो) नं छगू खः। नेवाः वाङ्मय कथ आजु धाये मात्र हे पूर्वज धंगु खँयात संकेत याइ। अकें पूर्वजपिनिगु पुण्य कर्मया प्रतिफल हे थौं कन्हय् झीगु न्ह्योने आजुपिनिगु प्रतिमूर्ति दयाच्वंगु खः। वसपोल आजुपिनिगु श्रद्धायात लुमंकाः दानपारमिता ह्मसिकेगु मार्गया अनुशरण यायेगु हे सम्यक पर्वया अवलोकन यायेगु खः।

ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, व्यावहारिक पक्षः-

नेपाःगाःया बौद्ध इतिहासं सम्यक् पर्व परापूर्व कालनिसें माने याना वयाच्वंगु खँ प्रमाणित याः। पञ्जा दान (पञ्ज्रा) स्वयाः नं उत्तमगुयात सम्यक दान धाइ धकाः शास्त्रय् उल्लेख जुयाच्वंगु जुगुलि पूर्वज बौद्धतय्सं छयःगु सम्यक् महापर्वयात समयानुकूल प्रवर्द्धन यायां थौंतक चले याना वयाच्वंगु जुल।

शाह जुजुपिनिगु उदार चित्तया कारणं झिनिदंय् छको जूसां थें देया सम्यक पर्व भव्य रूपं न्यायेका वयाच्वगु खँ ने. सं. ११०० सँ श्री ५ वीरेन्द्रया समुपस्थिती स्वयम्भू भुइस्यलय् जुया वंगु सम्यक समारोह लुमंके ब्यू। अथे हे स्वप देशय् ववाथंदोया प्रशन्नशील महाविहारय् तयातःगु सिजः पौ कथं प्यसः दँ न्ह्योनिसें दँय्दसं ध्योवाकु संगृहखुनु स्वप देया सम्पूर्ण दिपंकर तथागतपि व बज्राचार्य, शाक्यपिन्त निमन्त्रणा यानाः थौंतक सम्यक महादान महोत्सव चले याना वयाच्वंगु जुल।

थुगु हे प्रकारं यल देशय् नं न्हय्सः दँ न्ह्योनिसें अद्यापी चले जुया वयाच्वंगु इल्हने सम्यक पर्व न्यादँय् छको न्यायेका वयाच्वंगु ख सम्यक पर्वया महत्वयात जनमानस लोमंकेगु ज्या मयाःगु खनेदु। समय व परिस्थिति अनुसार दानया प्रकार व पद्धती हिलावथें तुं वर्तमान

युगय् अस्पताल, स्कूल आदि थें ज्यागु मानव हितार्थय् उपार्जन यायेत लखंलख दां दान बियाः सिलापत्र तयेकेगुली मन च्वन्ह्याःथें तुं उगु ईया नेपाःया ऐतिहासिक परिप्रेक्षं विचाः यायेबलय् सम्यक महादान, नरां पन्जरां, छतिसामत, सिन्हःपुजा सतः आदिया निर्माण थे ज्यागु पुण्य कार्य यानाः नां कमे यायेगु पद्धती कथं ला धर्मया नामं संस्कार हे ब्वलना वनाच्वंगु खँ सीदु। न्हापा न्हापाया बौद्धतय्सं (थः पूर्वज-पिन्स) स्वचित्त शुद्धं थापना याना थकूगु महान पर्व थौं वाहियात जुइगु स्वाभाविक खः थौं अस्पताल दयेकेगु परम्परा समतानुकूल जूसा १०० दँ लिपा वाहियात धाये माःगु अवस्था नं वइतिनि। न्ह्यागुसां इलं ह्वाः कथं धर्म कर्म यानाः पुण्य सञ्चय यायेगु ज्या यानावंगु छगू दसिया रूपय् थ्व सम्यक महापर्वयात नं कायेफु।

नेपाःया बौद्ध साँस्कृतिक समारोह मध्य सम्यक महादान दकले अपो प्रख्यातगु पर्व खः। नेपाः धाये मात्रं हे बौद्ध तयेगु सास्कृतिक सम्पदां बिस्विबिलि जाःगु देय् खः धंगु खँ सलंसः दँया इतिहासं प्रमाणित याः। आधुनिक नेपाःया शासकत हिन्दु धर्मावलम्बी जूगुलिं नेपाःया संविधान कथं छगू जक हिन्दु राष्ट्र धकाः धायेगु याना वया च्वन। अय्सां बौद्ध सस्कृतिया अध्ययन अनुसन्धानया ज्या विश्वया नांदंपि विद्वानपिपाखें नं जुयाच्वंगुयात फीसं लोमंके फइमखु। परम्परानिसें चलेजुया च्वंगु गुलि नं साँस्कृतिक समारोह दुगु खः गुगुं न्हना वने थुंकूसां गुगुं आःतक छि छि कथं चले जुयाच्वंगु दु। दसि कथं सम्यक महादान पर्वयात नं कायफु।

प्राचीनकालया धर्म यायेगु पद्धती समयानुकूल परिवर्तन जुजुं

थौं नरां थें ज्यागु महत्वपूर्ण दानया पर्व बुलुहुं न्हना वना: महापरित्राणं थाय् का:वया च्वंगु खनेदु । बाहा पुजा, वंला आदि यापि ला न्यने थाकुया वये धुंकल । बुद्धया सिद्धान्त कथं दान यायेगु परम्परा नेपा:मितय्गु समाजं तंगुला खहे मखुनि केवल परम्परायात तितांजलि बिया न्हूगु व अ:पुगुपाखें जक लीगु जुयाच्वंगु खनेदु । स्वनिग:या थीथी सम्यक गुठी नी स्वनात:गुया घटनावली थीथी हे द:सां उगु ईया सामाजिक व्यबस्था अध्ययन यायेत सम्यक पर्व नं गावकं तिब: ब्यूगु वा:चायेके थाय् दु । उगु ईया धार्मिक समाजया रूपरेखा अध्ययन यायेत नं सम्यक पर्वया व्यवस्था तसकं उपयोगी सिद्ध जू ।

हलं ज्वलंया श्रोत:-

ने. सं. ११८४ सं यल नाग बहालय् सम्पन्न जूगु इल्हने सम्यकया अवलोकन याना: पिज्व:गु बिचा:यात न्ह्योब्वयेगु कुत: थन जूगु दु । अकें थ्व च्वमिया थ:गु हे विचा: धका: भा:पिया बिल धा:सा ख: कथं नालाकाल धाये थें जुइ ।

आ: सम्यकया घटनावली कथं ऐतिहासिक तथ्य छक: वाला स्वयेगु कुत: याये । यें, यल, ख्वप स्वनिगलय्सं चले जुयाच्वंगु सम्यकया स्थापना बारे थ:थ:गु हे बाखँ दुथें थन यल देशय् प्रख्यात जुयाच्वंगु इल्हने सम्यकया ऐतिहासिक बाखँ नं थन न्ह्यब्वयेगु सान्दर्भिक तायेका च्वना । थ्व बाखं पं. हेमराज शाक्यजुं च्वया बिज्यागु सम्यक महादान गुठी सफूया लिधसाय् न्ह्यब्वया च्वनागु जुल ।

ह्लापांगु इह्लने सम्यक:-

थौं स्वया: न्हय्स: दं ति न्ह्यो लिच्छविकाल धुनेवं ठकुरी

वंशया जुजुपि:सं थ्व पुण्य भूमिया अभिभारा कयाच्वंगु इलय् भली भदार नांम्ह ठकुजु तसकं दरिद्र जुजुं आपालं दु:ख भोग याये माल । वय्क: हिरण्य वर्ण महाविहारया संस्थापना इलय्या जुजु श्री भाष्कर देवया हे सन्तान ख: धंगु धापू दु । अले इतिहासय् खने दयाच्वंह्म सूर्य मल्लया तापाय् आजु नं वय्क: हे ख: धंगु धापू भाषा जवा: आदि वज्रजुं थ:गु सफुतिइ उल्लेख याना बिज्यागु नं खनेदु । वय्क: भली भदारजुयाके धनया नामं छुं छुं हे मदुगु अवस्थाय् सप्पा मुना हया: जूसां धुकुती स्वथना तयेगु तकं याये मालावन । थथे दरिद्र जूगुया कारणं थ: परिवारया अर्धागिनीयात तकं व दरिद्रगु धुकू क्यने मछालालि सुनानं मखंक सप्पा स्वथना: ता:चा सुच्केगु याये माल । छन्हु ता:चा सुचुके लोमंगु मौकाय् लाका: कलाम्हं धुकू चायेका: स्वगु बखतय् थ:म्ह भातं सुनानं मखक धका: स्वथना त:गु सप्पा फुक्क लुं यागु जुया: ज्वाला ज्वाला थिनाच्वंगु खना: ग्याग्यां तालं ग्वया: गथे ख: अथेतुं ता:चा तया त:गु जुयाच्वन । भातम्ह द्वाहाँ व:बलय् उगु अपूवंगु धनराशी छु खँय् स्वथना तयागु धका: ग्याग्यां न्यंबलय् भातम्ह नं अचम्म जुया: काचा काचां स्व:वंबलय् अजुगति चा:गु जुल । थम्हं ला सप्पा जक स्वथना त:गु तर दैव संयोगं फुक लुं जूगुलि आपाल हर्ष प्रकट याना उवलेनिसें दरिद्रया भाव तनावंगु जुल ।

अनंलि धनवानम्ह भलि भदार भारो (ठकुजु) जुया धर्म चित्त उत्पत्ति जुयालि निम्हत्यपूया खँलाबला जूत्रलय् बुद्ध धर्म व वैष्णव धर्मया बारे निम्हसियां मतभेद जुसेंलि छगू परीक्षा स्वयेगु खँय् सहमति जुल । अले बुद्ध धर्मया प्रतीक कथ कपू सिह्लांय् स्वाँ व वैष्णवी धर्मया

तुलसी मया पुना पिया: थुगु न्हापा लाक्क चुलि जाया वइ बहे धर्म पालना याना यंकेगु खँ कोन्ह्युमेंलि निम्हसिनं थ:गु आस्थाया धर्मयात स्वचित्तं पालन यायेगु मती तया: पुना प्यूबलय् कपू सिह्लाय् हे ह्लापा लाक्क चुलि जाया व:गुलि सहर्ष निह्मसिनं बुद्ध धर्मया अनुशरण याना: धन्य धन्य वसपोल सम्यक संबुद्ध भगवान धका: नमस्कार यात। अनंलि थ: पुर्खापिन्स थापना यानां थकूगु हिरण्य वर्ण महाविहारस नीस्वना त:गु श्री शाक्यमुनि भगवान प्रिति अनेकन प्रयारया गुथि दोहलपा बिन। उलि लक मखु यल देशय् उगु इलय् दयाच्वगु सम्पूर्ण बौद्ध विहार मकन सम्यक देवता श्री दिपंकर, बुद्ध बोधिसत्व, आर्यतारा आदि व आर्य सव चैनक, श्रामणेर, ब्रम्हचार्य भिक्षु तथा शाक्य बज्राचार्यपिं समेत निमन्त्रणा याना: विधि पूर्वक लिचायेका: स्वागत सत्कार याना: सम्यक भोजन याकेगु निर्णय याना: फागुण शुक्ल त्रितिया रात्रीसं यल इल्हनेया पूण्य भूमिसं भिज्याका सम्यक महादान समारोह न्यायेका वंगु जुल। अनंलि दच्छि दुखुनु नं दच्छि न्ह्यो जूगु सम्यकया ल्य पुल्यं तकं थम्हं भोग मयासे विशुद्ध दान पारमिता पूर्ण यायेया लागि दक्व याना: सम्यक महादानया सम्पूर्णकार्य सफल जूगु भा:पिया थुगु सम्यक महादान पर्व सदां स्थीर जुया: न्यायेका:तुं च्वनेमा धैगु शुद्ध चित्तं आशिका याना: गुठीया व्यवस्था याना थकूगु जुल। वहे गुठीया आयस्ता कथं उगु हे पूण्य दिनस दँय सँदं यल देशय् सम्यक महादान पर्व न्यायेका वयाच्वंगु जुल। थुगु पूण्य ज्या यल क्वा: बहा:या शाक्य बज्राचार्य संघयात जिम्मा नं बिया थकूगु जुल।

न्यादँय् छको न्यायेकेगु खँ :–

थुगु इल्हने सम्यक वि. सं. १७६१ तक दँय्दसं जुया वगु

खनेदु। वयाँ लिपा बि.सं. १७६८ सं जग्गा हरणया ल्वचं थ्व सम्यक गुथीयात नं कल। दँय्दसं वइगु आयस्था न्यायेके मफइगु जुसेलि प्यदँ तकया आयस्ता मुंका: न्यादँय् छको आयोजना यायेगु ख्वसा: कथ थुगुसी २०४४ सं जूगु नापं ८४ क्व: न्यायेके धुंकूगु खनेदु। वयां न्ह्यो दँय्दसं याना वनाच्वंगु नापं याना: प्यस: व ख्वीप्यक्व: इल्हने सम्यक न्यायेके धुंकूगु खने दुगु तुल।

नाग बा:हाया उत्पत्ति बाखँ:–

छगू समय थ्वहे सम्यकया उपलक्ष्यसं दान यायेत द्वचिना त:गु वा द्वंय् छजो नागराजां वास यागु जुया च्वन। गुकें याना: दान यायेत न्ह्याको वा क्वका:सां उत्तिक तुं जुया: अक्षय भण्डार हे स्वनेगु ज्या जुया वंगुया कारण वसपोल नागराजाया नित्य बास दया च्वनेमा धैगु आशिका याना: सम्यक पर्वया उपलक्ष्यस नाग साधन यायेगु विधि नं दयाव:गु खनेदु। वहे नागराजा बास या:गु इल्हन चुकयात नाग वहा: धायेगु नं जुया वंगु ख:।

इल्हने सम्यक न्यायेकेत न्ह्यज्याके मा:गु गुथिया ज्याख्व: :–

फागुण कृष्ण तृतियाया चाह्लसनिसें न्ह्यज्या:इगु इल्हने सम्यक गुठीया ज्याङ्व: श्रीपन्चमीया शुभ दिननिसें छुना यकेगु चलन दु। इल्हने (इह्निति + लहनेस यचुगु लः वईगु हिति दुगु नि) हितिया पूर्वपाखे साधना याना त:गु नागया जीव न्यास लिकया छसिकथं छायेपा: हानं न्यास तयेगु निसें सम्यकया संस्थापक ठकुर भाजु भलिभरादया कूल छें दुगु बहा: न्हूबहायात छायेपेगु, इल्हनेया सम्यकय् बिज्यावीपिं सम्यक देव देवताया

लसकुस यायेगु थासं च्वगु ध्वाखा छायेपेगु, दिगी छायेपेगु भंसारया लुखा छायेपेगु सम्यक भोजन तयार यायेगु आदि याके धुंका: सम्यकया चयान्हु न्ह्यो इल्हनेसं हे उगु दँया सम्यक न्ह्याःगु जुल धका: सर्व साधारण जनतायात सुचं बीगु तातुना: य:सि थनेगु ज्या जुइ वया लिपा पारू खुन्हुनिसें क्वा:बहा:या व्याक्क आजुपिं नापं सकल पा:ला:पिं जाना: सम्यकस सरिक जुइके मा:पिं सम्पूर्ण बहा: बहीया सम्यक देवता, मेमेपिं देवदेवतापिन्त निमन्त्रण ब्यूवनेगु ज्या छुना यंके मा:गु जुयाच्वन ।

सम्यकया ज्याक्व: :-

सम्यकया मूल दिन छन्हु न्ह्यो अर्ध रात्री चान्हय् बाचा थपूसा-निसें यल दे न्यंक:या बहा:बहीया सम्यक आजुपिनिगु प्रतिमूर्ति मंगः लाय्कुली मुनेगु ज्या जुइ । यल देया दक्षिण व पूर्वपाखे इलाकाय् जुयाच्वंगु गुलि न बहाबही दु व फुकंया सम्यक देवतात लाय्कुली मुंकी क्वा: बहाया क्वाभाजु बसुन्धारा यात क्वालखुस लं स्वया च्वनी अथे हे बुंगय करूणामययात न लं स्वया च्वने मागु परम्परा थौं तकं कायम जुयाच्वंगु दु । अनंलि उगु क्षेत्रया सम्पूर्ण देव देवतापिं मुनेगु ज्या सिधयेका भिंधो क्वं जुया क्वालखु धलाय्चाय् इल्हने चुकय् प्रवेश यःकेगु परम्परा कथं न्ह्याकेगु ज्या जुइ । उगु लंपुइ ला:पिं सम्यक देवतात थःगु छें क्वय् च्वना लाय्कुली मुना: झोलिं बिज्याकीपिं देव देवतापिनित लंस्वया च्वनी अले थ:थाय् थ्यंलिसे थ:थ:गु क्रम अनुसार झोलिं न्ह्याइगु परम्परा नं थौंतक कायम जुयाच्वंगु खनेदु । इल्हने चुकया ध्वाखा:र थकूजुया शाखा सन्तानतय्सं प्रत्येक सम्यक देवतापिन्त छसिकथं लिचायेका लसकुस यायेगु परम्परा नं थ्व सम्यक

महादान महोत्सवया छगू अङ्ग हे भापिये मा: अनंलि सकल देव देवतापिन्त लसकुस याना दुतकाये धुंका इल्हन चुकया दक्षिणपाखें निसें जुयाः थ:थ:गु आसनस विराजमान यायेगु ज्या सिधयेवं हे चान्हसिया २ बजे जुइ धुंकी गुलिं मूल दिनया न्ह्यखः महा:निबलय् सम्यक देवताया दर्शन याइपिंगु हुल खनेदये धुंकी । गुह्मसिनं पुजा दोहलपेगु ज्या याइ, गुम्हसिनं वा, जाकि, खीर, मरि, दक्षिणा आदि स्वचित्त प्रदान यायेगु ज्याय् धेंधेंबल्ला हे जुयाच्वगु झीसं खंकेफु । सम्यकया मूल दिन खुन्हु न्हिनय् लगभग १ बजे निसें गुथिपाखेंया पुजा, सम्यक भोजन दोहलपेगु आदि ज्या जुइ । थ्व इल्हने सम्यकया भोजन आदि दोहलपेगु ज्या जुइबलय् प्रत्येक देव देवतापिन्त निश्चित रूपं थुलि हे मरि छायेगु धैगु परम्परा खनेदु । थ्व निश्चित रूपं ग्व:पा मरि गुम्ह द्योयात छात धैगु खं सीकेगु कुतः याये बह:जू । उगु मरिया ल्याः कथं हे उगु सम्यक देवतानाप सम्बन्धित मेमेपिं देव देवतापिं गोम्ह दु धैगु खँ निश्चित रूपं किटान याये फइगु छगू ग्यसुग्यगु तथ्य ख: । थुगु सम्यक महादानस दोहलपेगु वस्तु वा, जाकी इत्यादि निश्चित परिमाणया धग:चानं दयेका त:गु दु । बहे मरिया ल्या: कथं मेमेगु ता नं दोहलपेगु याना त:गुलि थन्यागु सम्यकयात अनुमानित लगत पाय्छि जुइक न्हापा हे मिले याये फइगु कथं बैज्ञानिक ढंग यायेगु याना दयाच्वंगुलिं नं थौंतक थ्व सम्यक न्यायेकेगु ज्याय् श्रद्धा दयाच्वंगु खनेदु ।

आय श्रोत व पा: व्यवस्था:-

थुगु इल्हने सम्यक न्यायेकेत हिरण्य वर्ण महाविहारया

संघ पाखें च्याम्ह सिया पाः फये मा:गु व्यवस्था याना ताःगु जुल । अले गुथियाखें दँय् दसं २०–२५ मुरि तक वा दुतनेगु ज्या जुई नेपालय् भूमि सम्बन्धी कानून वये न्ह्योला आपाहे आयस्ता दूगु खः । थुगुसी २०४४ सं २२ मुरि वा दुतनेगु ज्या जुन अथेहे प्यदँ तकया वा मुना नं पालाः तये म्हति दां तका न्यादो ल्हाये मालीगु खने दूगु जुल । थौं कन्हय्या थीकेगु बेसाः भाः नं याना पाला जुया सश्रद्धा सक्रिय जुया तन मन धनं ग्वाहालि यायेगु अठोट पालाःपिं पाखें व्यक्त जुया च्वंगु जुल । जन्मय् छक्व जक पाः फये मालीगु थुगु इल्हने सम्यक या पाःलाः जुये मात्र हे सम्यकथें ज्याःगु पवित्र व महान् दान कार्यस थ हे संलग्न जुया सम्यक न्यायेकागु पुण्य फल प्राप्त जुइगु जूगुलिं थौं तक बडो हर्ष साथ पाफयेगु याना वया च्वंगु खने दु । ने. सं ११०८ स जूगु इल्हने सम्यकस सक्रिय जुयेत पाः फःपिं कायाम्हा संघ परिवार थथे जुल –

श्री पञ्च राज शाक्य	श्री हर्ष राज शाक्य
श्री जीत वीर शाक्य	श्री जेठाकाजी शाक्य
श्री कीर्तिमान शाक्य	श्री इन्द्र राज बज्राचार्य
श्री हर्ष रत्न बज्राचार्य	श्री पूर्ण बहादुर शाक्य

बसपोल पिनिगु सक्रियतां थुगुसी सम्पन्न जूगु इल्हने सम्यकया पुण्य फलं मनुष्य जन्म सफल जूगु भापिसें तथागत सम्यक संबोधिया अतुलनीय मानव हितकार्य सदां न्ह्याना च्वनेमा धका आशिका य ये । अस्तु ।

○

परिशिष्ट--

न्हापा न्हापा सम्यक व नरां न्यायेका कीर्ति थापना याना थकू पिंगु दसि कथंया तथ्य ज्वलं:-

४) श्री भुवनकर वर्म सस्कारित श्री धर्मकीर्ति महाविहार अन्तंगत श्री दक्षिण महाविहारसं च्वंम्ह प्रधान महा पात्र राज सिंह मल्ल– जुया छय् ज्ञानसिह मल्लया काय् अमृतसिह ने. सं. ५९९ तः बहालय् जूगु ।

२) भास्कर वर्ण विहार न्याखा चुकया दानपति हर्षसिंहया कलात हेरश्मि ने. सं. ६४५ श्रावण शुक्ल अष्टमी ।

३) श्रीयिति ल्हङ विहार इल्हने ननिया स्थवीर नाथयक जुया कलात हेर लक्ष्मी ने. सं. ६५४ श्रावण शुक्ल पंजाष्टमि शनिवार ।

४) इल्हने (नागवहा) या योता गृहसं च्वंम्ह दानपति उल्हासिंजु ने. सं. ६७० पञ्जाष्टमि ।

५) मणिगल राज प्रसाद यल लाय्कूलिं उत्तर पाखे च्वंगु श्री गुण लक्ष्मी वर्द्धन सस्कारित श्री को विहारसं च्वंम्ह गोबिन्द राज किजापिं जयसिंह राज बन्धु देवसिंह ने. सं. ६८२ ।

६) उकु बहाल महा बोधि गृहसं च्वंम्ह दानपति श्री जोधाजु शाक्य वश श्रावण शुक्ल अष्टमी ७८७ सिंहासन दोहलप्यूगु ।

७) वकु बहाल महा बुद्ध गृहस च्वंम्ह श्रद्धालु दानपति शाक्य वश श्री देवसिंह जु पञ्जाष्टमी खुनु ने. सं. ७६७ जुल ।

८) शिवदेव संस्कारित रूद्रवर्ण महाविहारया दानपति शाक्यवंश श्री रत्न मुनिजु किजारत्न राज धनपति काय् शुभ श्री काय्चा

रक्षराज दशमुनि नन्दराज गुण श्री चिकित गोवधाम पूर्णराज रत्नकर रत्नसिं व थ्वहेसं च्वनाच्वंम्ह पूर्णसिंह एवं सवीर चिन्ताकर इनाय्‌लँन्हेया जोतिराज समेत ने.सं. ८१७ पञ्जाष्टमी सम्यक ।

९) श्री लोकाकृतिक नकविहार (न: बहील) स च्वंम्ह दानपति शाक्य भिक्षु धर्म श्री नं शुम संकल्प ने. सं. ८३९ माघ कृष्ण आमावस्या सूर्य ग्रहण न्याखा चुकय्‌ जूगु ।

१०) श्री बुद्ध यशोधर महाविहार (बू बहा) स च्वंम्ह दानपति न्हुल्छें व मिल्म्ह दाजु किजा ८९५ श्रावण पञ्जाष्टमी पञ्जा नारां ।

११) नकबही ख्व छेंस च्वंम्ह लक्ष्मी नारां वया कार्यपि मत्यनसिंह मस्त राम छय्‌ रामकृष्ण भानुमुनि राम सुन्धर रामजु तधिम लक्ष्मी संधर व मछिंदर सिंह ९१७ नरां ।

१२) हिरण्यवर्ण इल्हने देव ननिया दानपति शाक्य जय नरसिंहया काय्‌ भाजु नरसिंह भानुधन सिंह व जीव धनसिंह लगं ख्यलय्‌ न्यायेकूगु सम्यक ९५४ पौष शुक्ल तृतीया मकर संक्रान्ती ।

१३ हिरण्यवर्ण महाविहारया श्रद्धालु दानपति शाक्य वंश मुनिधन धीर्जमुनि कुवेरमुनी स्पर्शमुनि देवमाता मेजुधन ने.सं. ९९८ पौष शुक्ल अष्टमी मकर संक्रान्तीसं लगं ख्यलय्‌ सम्यक न्यायेकूगु ।

१४) इल्हने योकुलीछेंस च्वंम्ह दानपति बज्राचार्य धर्मध्वंजु वया कलात धनमय्‌जु काय्‌ मञ्जुबज्र, गजेन्द्र वज्र छय्‌चा इन्द्र वज्र दान वज्र १००१ पौष शुक्ल द्वादसि बुद्धवारस सं. लगं ख्यलय्‌ सम्यक ।

१५) रत्नाकर महाविहार (ह: बहा) या यन्ता दुन्दु गृह वला बा: च्वसं च्वंम्ह दानपति श्री वेखाराज वज्राचार्य या कलात ज्ञानि थकुं काय्‌ सिद्धिराज ८य्‌ चन्द्र ज्योति म्ह्याय्‌ विहरति कुमारी विष्णु कुमारी इन्द्र कुमारी व कृष्ण कुमारी पौत्री सिद्धिमाया जाना १०१२ ने. सं. पौष शुक्ल चतुरदसी मकर संक्रान्ती ।

१६) बशु वद्धन महाविहार इल्हनेया दानपति बज्राचार्य गजेन्द्र बज्र वया कार्यपि ईन्द्रवज्र दानवज्र संघ वज्र व स्वयम्भूबज्र लगं ख्यलय्‌ नं. सं. १०१९ पौष कृष्ण द्वतीया मकर संक्रान्ती स न्यायेकूगु ।

१७) लोकाकीर्ति महाविहार न: बहीया ल्युनेसं च्वंगु इकुलीया दानपति शाक्यबंश बाघनरसिंहया काय्‌ बहादुर सिंह केदार सिंह लक्ष्मी छय्‌ हर्ष नरसिंह पौष जुदि षष्टमि ने. सं. १०४७ मकर संक्रान्ती ।

इलहने सम्यकसं विराजमान जुया बिज्याइपि देव देबतापिगु धलः

स्वयम्भूचैत्य थासंद्यो
वज्रसत्वया मुख:
" मुकूट
भेगो आजु
क्वजि "
बसुन्धारा अजि
चोबाहा करुणामय
बुंग द्यो
थासं द्यो
चाकबाहा द्यो
लगं थूद्ध
तंगबाहा तारा
" दीपंकर
क्वबाहा "
धुंबाहा दीपंकर, तारा
कुजबाहा दीपंकर

गुजिबाहा दीपंकर व बुंगदेव
भिछेबाहा दीपंकर
उकुबाहा "
सुबाहा " तारा नापं
यच्छुबाहा दीपंकर तारा
क्यपूबाहा "
अतिबाहा " "
चोबाहा "
क्यपू " "
जदेबाहा तारा
क्यपू "
क्यपू "
उकुंबाहा "
उकुंबाहा "
भिछेबाहा "
गुजिबाहा "

कुलिम्बाहा तारा
क्वाबाहाया दीपंकर व भली भारो
वाहापा द्यो
थम्बाहा दीपंकर
दउबाहा "
त:वाहा "
बूबाहा "
ह:बाहा "
ज्योबाहा
दउबाहा तारा
थम्बाहा "
मिच्छुबाहा द्यो
जा जय्मां दीपंकर
यतबाहा "
दारिकाबाहा "
इखाछें बाहा "
चुकबाहा तारा
चुकबाहा दीपंकरा तारा
आनन्दबाहा "
मिखाबाहा "
अकिवाहा "
अथ: बाहा "

गुजिबाहा तारा
ज्योबाहा "
ज्योबाहा "
हगूबाहा "
हगूबाहा "
बूबाहा "
बूबाहा "
त:बाहा "
त:बाहा दीपंकर, तारा
सिबाहा दीपंकर
मया आजु दीपंकर तारा
मूबाहा " "
चिबाहाचुक कनकजु दीपंकर
भिक्षु आजु
ईबही दीपंकर, थासंद्यो
भिछेबाहा दीपंकर तारा
सुवहा दीपंकर तारा
थकूंबाहा " "
इलाबही " "
धुंबाहा " "
त:बाहा " "
यताबाहा कमिआजु दीपंकर

मूबाहा ”	धर्मशील आजु ”
चिलँ द्यो ”	भानसि आजु ”
थ्याकाया तारा ”	मुनिधँ धाख्वा दीपंकर तारा
न्याचूकया तारा ”	दिनपाणि आजु ”
कमला आजु दीपंकर तारा	धर्मध्वंज आजु खिचाख्वा दीपंकर
हिला आजु ”	व तारा
वनबाहा कुनआजु दीपंकर	बेखाराज धूँसः दीपंकर तारा
होग दीपंकर तारा ”	गजेन्द्र वज्र ” ”
वादेश ” ”	दानमुनि धाख्वा ” ”
बूबाहा ” ”	बागर्नसि इकु ”
सिबाहा ”	साखःति जय्मां ”
” कचावाहा दीपंकर ”	जोग आजु हगूबाहा दीपंकर
	क्वाबाहा नापितया ”
	चिकँबही धनन्द ब्रह्मचार्य भिक्षु दीपंकर

लिधंसा सफू-

१) सम्यक- हेमराज शाक्य

२) ऐतिहासिक छ्ुँ वर्णन- आदीवज्र

३) नेपालको ऐतिहासिक परिचय- लीला भक्त मुनंकर्मी

४) दान फल- अमोध बज्र बज्राचार्य